

Sivil Toplum Örgütlerinin Eğitime İlişkin Karar Alma Süreçlerine Katılımları Üzerine Bir Araştırma*

A Study of NGO Participation in Educational Decision Making Processes

Hüseyin ŞİRİN**
Gazi Üniversitesi

Öz

Bu çalışmanın amacı, sivil toplum örgütlerinin (STÖ) eğitime ilişkin karar alma süreçlerine katılım düzeyleri ve katılım için kullandıkları argümanlar/yolların belirlenmesidir. Çalışma grubu Türkiye’de eğitimle ilgili 14 STÖ’nün yöneticilerinden oluşmaktadır. Araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak STÖ yöneticileri ile yüz yüze görüşme yapılmıştır.

Araştırma bulgularına göre STÖ’ler karar süreçlerine katılmak istemekte, ancak katılımları istedikleri düzeyde gerçekleşmemektedir. STÖ’lerin bir kısmı doğrudan karara katılmayı beklerken, diğerleri daha pasif bir yaklaşımla “Biz görüşümüzü söyleriz, isteyen dikkate alır” biçiminde bir yaklaşım sergilemektedir. STÖ’lerin eğitim sistemine ilişkin karar sürecini etkilemek üzere kullandıkları argümanlar/yollar; (a) protestolar, mitingler ve çeşitli eylemler düzenlemek ya da (b) çeşitli yayın ve araştırmalar yayımlamak, basın açıklamaları yapmak, konferans/sempozyum düzenlemek, politikacılar ve yöneticilerle doğrudan iletişim kurmak biçiminde iki grupta toplanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Sivil Toplum Örgütü, karar, karara katılım.

Abstract

The purpose of this study is to describe the extent of NGO’s participation in educational decision making processes and the arguments/strategies that are used by NGOs for the participation. The study group consists of administrator’s of 14 NGO’s with activities in the field of education in Turkey. Data were collected by using a semi-structured interview form developed by researcher. Results demonstrated that NGO’s are seeking active participation in educational decision making processes, but their participation level is not up to their expectations. While some NGO’s expect direct participation, others take a rather passive position saying that “we express our views, whoever wishes may take it into account”. Arguments/strategies used to affect the decision making process by NGO’s include (a) protests, public meetings and various actions, (b) publishing books and research reports, press briefings, organizing conferences/symposiums, direct communication with policy makers and administrators.

Key Words: Non Governmental Organizations (NGOs), decision making, participative decision making

* Bu çalışma Prof. Dr. Temel Çalık danışmanlığında yürütülmüş olan “Eğitimin siyasal işlevleri ve Türkiye’deki sivil toplum örgütlerinin bu işlevlere ilişkin görüşlerinin analizi” başlıklı doktora çalışmasının bir bölümünden hazırlanmıştır.

** Dr. Hüseyin ŞİRİN, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi. (0312) 202 8185 / hsrin@gazi.edu.tr

Summary

This study aims at determining whether the Non- Governmental Organizations (NGOs) participate in decision- making process about education or not, and to identify the arguments/strategies that are used by NGOs for their participation. The sample consists of 14 NGOs taking an active part in Turkey. In this study, qualitative method is used by gathering data from the NGO chairmen by conducting interview via the interview form adapted by the researcher.

The participant NGOs of the study are: Mother-Child Education Foundation (AÇEV), Confederation of Progressive Trade UNIONS of Turkey (DİSK), the Union of Educators' Association (EĞİTİM-BİR SEN), the Union of Education and Science Laborers (EĞİTİM-SEN), Educational Reform Initiative (ERG), The Confederation of Turkish Real Trade Unions (HAK-İŞ), Independent Industrialists and Businessmen's Association (MÜSİAD), History Foundation of Turkey, Turkish Education Association (TED), Turkish Confederation of Employer Associations (TİSK), the Union of Laborers in Turkish Education and Science Services (TÜRK EĞİTİM-SEN), Confederation of Turkish Trade Unions (TÜRK-İŞ), the Association of Turkish Private Schools, and Turkish Industrialists' and Businessmen's Association (TÜSİAD).

During the interview process; voice recorder is used by the permission of the NGO chairmen in addition to the interview form. The records are transferred as a media folder to the computer, and the dialogues are decoded by the researcher. The emphasized points in the answers are given in a table to make the meaning and comparisons clearer.

When the results of the study are examined, it is seen that the participant NGOs partially take part in the decision- making process about education. Moreover, the degree of their participation to this process is not in the expected level, and they were highly willing to contribute to the decision- making process about education.

There are some significant differences in how NGOs affect the decision-making process about education system, and what kind of arguments/ strategies are used to participate in the decision making process. When these arguments/ strategies are examined, it is seen that the NGOs are divided in two groups as one of which is organizing street protests and demonstrations in an official framework, and the other one is not using the radical ways or methods.

NGOs use media tools, conferences, cultural organizations, exhibitions..etc. to affect people directly. On the other side; workshops, symposiums, reports, scientific tools (books, online journals), articles, lobby activities, interviews with chairmen...etc . are conducted to affect Ministry of National Education, Government, and Legislation Tools in a positive way.

Giriş

Gelişmiş demokrasilerinin bireylere, siyasal partiler, sivil toplum örgütleri (STÖ) vb. araçlarla olayları etkileyebilme, alınacak kararlara katılabilme fırsatı verdiği söylenebilir. Bireylere verilen bu fırsat, toplumdaki demokratik kültür öğelerinin işletilmesi ve gelişmesi için önemlidir. Demokrasilerde bireylerin beklenti ve çıkarları bir yandan korunurken diğer yandan geliştirilebilir.

Karar, bir eylem yolu seçme söz konusu olunca, düşünce ve eyleme geçmeden önce yer alan bir istenç aşamasıdır. Davranış seçenekleri arasında seçim yapma ve bu seçimin sonucudur (Öncül, 2000: 660). Katılım, bir taraftan bilgi üretim sürecinin yönetilmesi, diğer taraftan da sürdürülebilirlik için koşuldur (Ataöv, 2007: 145).

Alınacak karar(lar)ın etkilediği ve alınan karar(ları) etkileyen pek çok sayıda özel ve resmi kuruluş, kişi ve grup bulunmaktadır. Söz konusu bu tarafların karar sürecindeki rolleri, aralarındaki ilişkiler ve etkileşimleri zaman içinde değişen karmaşık özellikler gösterebilir. Alınacak karar(lar)ın konu ve iş alanına ya da kararın etkileme kapsamına göre ilgili taraflar yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde tanımlanabilir. Örneğin yerel düzeydeki taraflar; eğitim yöneticileri, okul yöneticileri, deneticiler, yerel politikacılar, yerel STÖ, yerel teknokratlar, öğretmenler, veliler, öğrenciler, yerel işletmeler biçiminde ifade edilirken, Devlet Planlama Teşkilatı (DTP), Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), üniversiteler, konu ile ilgili bakanlıklar, politikacılar, STÖ'ler ulusal düzeydeki taraflar olarak tanımlanabilir. Uluslararası düzeyde ise, ilgili konuya ilişkin sorumlu kurum ve kuruluşlar, üstlenici firmalar, finans kuruluşları vb. sayılabilir.

Yaşama geçirilecek bir kararın genellikle çok katmanlı süreçler içerdiği söylenebilir. Bu süreçlerin; nasıl bir toplumdan nasıl bir gelecek isteniyorsa kadar uzanan, ülkenin genel politik, kültürel ikliminden tek tek küçük özel alanların etkilenmesine kadar çok çeşitli boyutları kapsadığından söz edilebilir.

Bursahoğlu (1998: 56) kararın, eylemi etkileyen her türlü yargı olduğunu ve karara katılmanın, evet ya da hayır demek olmadığını belirtmektedir. Katılım geniş bir alandan, sınırlı bir alana kadar uzanan bir süreçte farklılık gösterebilir (Celep, 1996: 57). Alınan ya da alınacak kararın sonuçlarından etkilenen toplumdaki her kesimin, karar uygulayıcıların karar alma süreçlerine katılması, alınan kararların uygulanabilirliği açısından son derece önemlidir. Aydın (1998: 129) karar verme süreçlerinde kararın niteliğinin dikkate alınması gerektiğini, verilen kararın, politikanın oluşturulmasına mı, yoksa bir politikanın uygulanmasına mı ilişkin olduğunun sorgulanması gerektiğini vurgulamaktadır.

Politikanın uygulanması ile politik kararın verilme süreçleri aynı şeyler olarak tanımlanamaz. Politikanın uygulanması, uygulayıcılara önemli yetkiler vererek sorumluluklar yüklemektedir. Diğer taraftan karar süreçlerine katılım ya da müdahale düzeyinin artması, kararın uygulanabilirliği ya da yetkilerinin kullanılmasını güçleştirebilir.

Katılımlı demokrasilerde, tarafların kendilerini etkileyen kararların alınmasına katılımlarının sağlanması önemli bir süreçtir. Bir karar sürecinde karardan etkilenebilecekler/etkilenenler bir şekilde karar süreçlerine katılmak istemektedirler (Meynaud, 1975; Ekelund ve Tollison, 1986; Habermas, 1995; Taş, 1995; Aksu, 1998; Guest ve Dewe, 1988; Horst, 1993; Öcal, 1998; Sakal, 1998; Marshall, 1999; Top, 1999; McLaughlin, 2000; Karakaya, 2001). Türkiye'nin de katıldığı ve alınan kararlara imza attığı Dublin'de yapılan OECD Üst Düzey Eğitim Sorumluları Toplantısında "Eğitimde ulusal hedefler, eğitim camiası ve hükümetin içindeki ve dışındaki pek çok grubun bakış açılarını yansıtmalıdır" biçiminde bir vurgu ile hükümet dışı grupların önemsenmesi gereği belirtilmektedir (OECD, 2003). Bu durum STÖ'lerin karar süreçlerine katılması anlamını taşımaktadır. Ancak, OECD'nin 2004 yılı göstergelerine göre genel olarak, karar alma sürecinin en merkezi olduğu ülkeler arasında, Türkiye de bulunmaktadır. Bu ülkelerde kararlar merkezi yönetim tarafından alınmaktadır (OECD, 2004).

Amaç

Bu çalışmanın amacı, STÖ'lerin eğitime ilişkin karar alma süreçlerine katılım düzeyleri ve katılım için kullandıkları argümanlar/yolların belirlenmesidir.

Yöntem

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem varlıkbilim açısından yapılandırıcılığı, bilgi felsefesi açısından yorumlamacılığı, kurama ulaşmada tümevarım kullanarak bütünselliği ve durumsallığı ilke edinmektedir (Bryman, 2001; Patton, 1990; Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden sırasıyla; zincir örnekleme ve aykırı durum örnekleme kullanılmıştır. Zincir örnekleme, örneklemin araştırmacının problemine ilişkin olarak bilgi kaynağı olabilecek birey veya durumların saptanmasında “Bu konuda en çok bilgi sahibi kimler olabilir?” ve “Bu konuyla ilgili kim veya kimlerle görüşmemi önerirsiniz?” gibi sorulara yanıtların verilmesiyle belirlenmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 111). Aykırı durum örnekleme ise, incelemeye tabi tutulacak sınırlı sayıda ancak aynı ölçüde bilgi bakımından zengin durumların çalışmasını öngörmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 108). Sözü edilen örneklemin belirlenme sürecinin ardından çalışma grubunda; Ana Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV), Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK), Eğitimciler Birliği Sendikası (EĞİTİM-BİR SEN), Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİTİM-SEN), Eğitim Reformu Girişimi (ERG), Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu (HAK-İŞ), Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD), TARİH VAKFI, Türk Eğitim Derneği (TED), Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK), Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası (TÜRK EĞİTİM-SEN), Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ), TÜRKİYE ÖZEL OKULLAR BİRLİĞİ DERNEĞİ ve Türkiye Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) yer almıştır.

Çalışma kapsamında yer alan STÖ'leri temsilen görüşülen yetkililer; iki genel başkan (Türk İş, TED), iki yönetim kurulu başkanı (Tarih Vakfı, Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği), bir genel başkan yardımcısı (AÇEV), dört genel sekreter (Eğitim Bir-Sen, Eğitim-Sen, MÜSİAD, Türk Eğitim-Sen), iki genel sekreter yardımcısı (TİSK, TÜSİAD), bir proje koordinatörü (ERG), bir bölge temsilcisi (DİSK) ve bir basın ve eğitim uzmanı (Hak-İş)'dir.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması amacıyla STÖ'lerin yetkilileri ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formunun yanı sıra ses kayıt aracı kullanılmıştır. Ses kayıt aracı kullanılması için görüşme yapılan yöneticilerin onayı alınmıştır. Görüşme süresince ses kayıt aracı katılımcının görebileceği yere konulmuş, görüşmeyi kaydetmesi sağlanmış ve görüşme sonunda katılımcıların görebilecekleri biçimde kapatılmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Ses kayıt aracı tarafından kaydedilen görüşmeler ses dosyası olarak bilgisayara aktarılmış ve araştırmacı tarafından deşifreleri (olduğu gibi yazıya dönüştürülme) yapılmıştır. Ardından katılımcı ifadelerin kritik noktaları belirlenerek seçilmiştir. Sivil toplum örgütleri-katılımcı görüşlerinin okuyucu tarafından rahat algılanabilmesi için olduğu gibi alfabetik sıra ile verilmiş, daha sonra verilen yanıtlarda özellikle vurgulanan noktalar anlamı ve karşılaştırmayı kolaylaştırmak amacıyla tablolaştırılmıştır.

Bulgular

STÖ'lerin eğitim ile ilgili karar süreçlerine katılma konusundaki görüşleri:

Katılımcılardan "Sivil toplum örgütünüzün eğitim sistemine ilişkin karar süreçlerinde alınacak kararlara etkileri var mı?" biçimindeki soruyu yanıtlamaları istenmiştir? Alınan yanıtlarla STÖ'lerinin eğitim ile ilgili konularda karar süreçlerine zaman zaman kısmen katıldıkları ancak bu katılımın istedikleri düzeyde olmadığı ve kararlara daha fazla katılmak istedikleri bulgusuna ulaşılmıştır. STÖ'lerin demokratik düzlemde, eğitim sisteminin alacağı herhangi bir karardan bir taraftan hem bir paydaş hem de örgüt, diğer taraftan da üyeleri bazında etkilenecek olan taraflar olarak sistemin karar alma süreçlerinde yer alma istekleri doğal karşılanmalıdır. Bu beklentilerin varlığı, demokratik ve toplumsal dinamikler açısından da bir zorunluluk olarak görülebilir.

STÖ'ler saptamalarını ve yaşadıkları örnek olayları paylaşmıştır. Söz konusu saptama ve örnek olaylar STÖ'lerin alfabetik sırasıyla aşağıda verilmiştir.

AÇEV: "(...) Milli Eğitim Bakanlığı ya da DPT diyor ki sizi eğitim alt komisyonuna davet ediyoruz, gelin görüşlerinizi ifade edin. Bunların sonuçlarına baktığımızda STÖ ne kadar etkili olabiliyorlar dersiniz; bizce etkili olamıyor. (...)"

DİSK: "(...) parlamentoyu oluşturan yasama ve yürütmeyi oluşturan siyasal ortamda da bu yoktur. (...). Şimdi bu AB süreçleriyle biraz topluma sorulmaya başladı ama o da şöyle oldu: Sen sor, bildiğini yap yine. Şey olunca, 'Sorduk ya canım'. (...) Türkiye'nin çok ciddi bir eksiği de bu. (...)"

EĞİTİM-BİR SEN: "Türkiye'de eğitim sendikaları belli bir yere geldi. Üç aşamadan bahsedilir. Ret, tahammül, kabul. Önceleri bizler reddediliyorduk. Sonra tahammül edilir, şimdi kabul edilir olduk. (...). Eskiden bizden görüş hiç istenmiyordu. Şimdi de yeterli olduğunu söyleyemem. (...). Etkimiz olduğunu düşünüyorum."

EĞİTİM-SEN: "(...) Burada özellikle bir Ali-Cengiz oyunu oynanıyor. Nedir? STÖ'lerin altını boşaltmak ya da STÖ'leri kendilerine bağımlı hale getirmek ya da kendi siyasetlerinin yürütülmeleri için ona göre STÖ'leri dizayn etmek biçiminde bir oyun (...) Karar süreçlerine biz katılıyoruz diyen STÖ, sendikalar varsa gelsin tartışalım. Kesinlikle yoktur. Türkiye'de karar sürecine katılan STÖ yoktur. (...)."

ERG: "İstedığımız kadar değil. Doğrudan karar alma süreçlerine ne kadar katılabiliriz? Bilmiyorum. Ama karar alma süreçlerine katkıda bulunuyoruz diye umuyorum. (...)"

HAK-İŞ: "(...) mesleki eğitim konusundaki projelerde Milli Eğitim Bakanlığı ile yakın ilişki içerisindeyiz. (...). Milli Eğitim ve Çalışma Bakanlığı'nun ortaklaşa yaptığı tüm projelerde her biçimde müdahil oluyoruz. (...)"

MÜSİAD: "(...) Davet edildiğimiz konularla ilgili varsa raporumuz, çalışmamız, diğer katılımcılarla birlikte bunu sunduk, bu imkânı bulduk. (...). Bütün bunlar nihai olarak eğitim sisteminin iyileştirmesi konusuna ne kadar etki ediyor, ne ölçüde yansıyor, bunu zamanla göreceğiz. (...)."

TARİH VAKFI: "İki alanda doğrudan, birçok alanda ise dolaylı karar süreçlerine katıldığımızı söyleyebilirim. Bir tanesi, Türkiye'de ilk ve orta dereceli okullarda kısmen de üniversitede tarih eğitiminin iyileştirilmesi. (...). İkincisi, ilk ve orta eğitim ders kitaplarının insan haklarına uyumlu hale getirilmesine ilişkin, Türkiye Bilimler Akademisi ile birlikte yaptığımız bir büyük proje, "Ders Kitaplarında İnsan Hakları" çalışmasıdır. (...)."

TED: "(...) tüm etkinliklerimizle ilgili bilgilendirme ve duyurularımızı yapıyoruz. Geri dönüşler noktasında nedir diye bakıyorsanız, Türkiye'de herkesin adı büyük, işlevi tartışılır (...). 2023 yılına yani

Cumhuriyetin 100. yılına kadar bir çözüm önerileri zinciri koyduk. Ama tabii burada kuvvetler kavgası prensibi (!) içerisinde ne kadar başarılı oldunuz dersenez, geçen dönem yüzde yarım başarılı olduk. (...)"

TİSK: "(...) Karar sürecine etkilerimiz kuşkusuz oluyor. (...)"

TÜRK EĞİTİM-SEN: "(...) 2001 yılı öncesine göre bugün daha içindeyiz; ancak olması gereken ne kadardır diye düşündüğümüzde çok dışındayız. (...). Eğitim sistemimizle ilgili alınan kararların içinde olduğumuzu söyleyemeyiz. Değiştirilen ilköğretim müfredat programı konusunda bize bir şey sorulmadı. Müfredat değiştirme sürecini basından izledik. (...) bunu sadece bugünkü bakanlık anlamında söylemiyorum genelden söz ediyorum; oturacağız, uslu çocuk olacağız, yanlışlıklara ses çıkarmayacağız, hatta yanlışlığı alkışlayacağız, istenen bu. (...)"

TÜRK-İŞ: "(...) biz Milli Eğitim Bakanlığı mesleki eğitiminde danışma kurulundayız zaten. Özellikle bu mesleki eğitim, okul-sanayi işbirliği projelerinde de varız. (...) Tüm buralarda komisyon üyeliğimiz var. Kararlara katılma var. (...) Bunun dışında bir şey yok. (...). Sivil toplumculuk bazında böyle bir şey yok maalesef. (...)"

TÜRKİYE ÖZEL OKULLAR BİRLİĞİ DERNEĞİ: "Var tabii. (...) Örneğin biz eğitimle ilgili bir yanlışlığı düzeltebiliyoruz. Yahut gereken yere müdahale edebiliyoruz. Bizim müdahalemizi göz önüne alıyorlar. Süreç aklamayan çocuğa meme vermezler misalidir. Siz ağlayacaksınız, onları düzelteceksiniz. (...)"

TÜSİAD: "(...) Fikirleri iletme ve bu fikirlerin kabul görmesi için lobi faaliyeti gerçekleştirme anlamında, evet. Bu kanalların açık olduğunu söyleyebiliriz. (...) Elbette hükümetin takdiridir, kimisi kabul görüyor kimisi kabul görmüyor; ama diyalog kanallarının açık olduğunu söyleyebilirim. (...)"

Yönetim erkleri toplumu etkileyecek kararlar öncesinde toplumun çeşitli dinamiklerini dikkate alarak reaksiyonlarını görmeyi hedeflemelidirler. Çünkü alınacak kararların uygulanabilirliğinin olası reaksiyonlara bağlı olduğu söylenebilir. Yönetim erki toplumun herhangi bir konudaki görüşünü, beklentisini ve ihtiyaçlarını topluma doğrudan sorabilme lüksüne sahip olamayabilir. Toplumun herhangi bir konudaki fikrinin doğrudan alınabileceği yöntemlerden en önemlisi referanduma gitmektir. Ancak bu yöntem oldukça pahalıdır. Gerçekte bu tür bir süreç pratikde sayılmaz. Kısacası çoğu zaman çok büyük bir zorunluluk olmadığı sürece erk herhangi bir konudaki görüşünü direk topluma soramaz. Toplumun oluşturan birtakım örgütler bulunmaktadır. İlk olarak, alanın bilimsel kuruluşlarının varlığından, örneğin eğitim kurumları, üniversitelerinden söz edilebilir. İkinci olarak meslek odaları, birlikleri, üçüncüsü de alanda örgütlenmiş topluluklar, STÖ'den söz edilebilir. Bunlar aracılığıyla yönetimler toplumun beklentilerini gözlemleyebilir ve karar süreçlerinde bu tür dinamikleri önemseyebilir.

TED temsilcisinin "(...) temsili demokrasi ile katılımcı demokrasi arasındaki temel farklılık, temsili demokrasilerde seçimden seçime parlamentodaki parmaklar ve bürokrasideki kalemler yön değiştirir. Katılımcı demokraside halkın gerçek, doğru ve kavgadan uzak yaklaşımları bir köprü vasıtasıyla parlamentoya veya bürokrasiye iletilir. Bu da sivil toplumundur." ifadeleri dikkate değer önemli bir tanımlama olarak düşünülebilir. TED temsilcisinin demokrasi ve katılımcı demokrasi arasındaki farkı ortaya koyması, katılımcı demokrasilerde karar süreçlerinin nasıl işlediğini tanımlamayı gerekli kılmaktadır.

Şahin, Temizel ve Temizel'in (2004) Oslen'den (1991) aktardığına göre, katılımcı demokraside karar alma işlemi, kişilerin kendi hayatlarını etkileyen kararlarda kendi önerileri, tartışmaları, karar vermeleri, planlamaları ve uygulamaları yoluyla olur. Bu bağlamda katılımcı demokrasinin beş ana özelliği ortaya çıkmıştır. Bunlar:

1. Bütün bireyler kendilerini etkileyen bütün ortak karar alma mekanizmasına istedikleri kadar katılma imkânına sahip olmalıdırlar.
2. Ortak karar almaya katılma sadece oylama ile sınırlı olmamalı, değişen derecelerde katılım ve bağlılık gerektiren etkinlikleri de kapsamalıdır.

3. Ortak kararlardaki sorumluluk sadece görevlilerle ve/veya uzmanlarla sınırlı olmamalı, mümkün olduğunca yaygın olmalıdır.
4. Ortak kararlar almaya yönelik katılım, sadece siyasi sistem ile sınırlı olmamalı, toplumsal hayatın bütün evrelerini kapsamalıdır.
5. Siyasi olmayan kararlar alma işlemine katılım, bireylere daha önemli siyasi kararlara katılabilmek için gerekli siyasi beceri ve normları öğretir.

Yukarıda sayılan özelliklerin yaşamın içinde pratiğe geçmesinin gönüllü örgütler olan STÖ'lerdeki etkinliklere katılma biçiminde mümkün olabileceğinden söz edilebilir.

STÖ'lerin eğitim sistemine ilişkin karar sürecinde alınacak kararlara etkileri olup olmadığı konusundaki görüşleri Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1.

STÖ'lerin Eğitim Sistemine İlişkin Karar Sürecinde Alınacak Kararlara Etkileri Konusundaki Görüşleri

STÖ	ETKİ
AÇEV	- Çok etkili değil - Bunun sorumlusu sivil toplum örgütleri
DİSK	- AB süreçleriyle birlikte etki eskiye nazaran arttı, etki var
EĞİTİM-BİR SEN	- Karar koyucu zaman zaman görüş istiyor, ancak bu yeterli değil - Karar sürecine kısmen etki var
EĞİTİM-SEN	- Türkiye'de karar sürecine katılan STÖ yoktur
ERG	- Arzulanan kadar değil, ama belli bir etki var
HAK-İŞ	- Karar süreçlerine katılım ve katkı var - Mesleki eğitim konusunda Milli Eğitim Bakanlığı ile yakın ilişki içerisinde
MÜSİAD	- Bazı karar süreçlerine ilişkin davet ediliyor - Sivil toplum kuruluşu olarak doğrudan yaptırım gücünün söz konusu olmaması
TARİH VAKFI	- İki alanda doğrudan, birçok alanda ise dolaylı olarak karar sürecine katılım var
TED	- Karar vericiler alacakları bir kararda bazen TED'in fikrini alıyor - Alınmadığı zaman da söyleyeceklerimiz var deniyor
TİSK	- Karar sürecine katılım ve etki var
TÜRK EĞİTİM-SEN	- Karar sürecine etki eskiye nazaran arttı, etki var ama yeterli değil
TÜRK-İŞ	- Milli Eğitim Bakanlığı'nun mesleki eğitiminde danışma kurulunda - Okul-sanayi işbirliği projelerinde yer alıyor - Örgün eğitime ilişkin karar süreçlerine katılmıyor
TÜRKİYE ÖZEL OKULLAR BİRLİĞİ DERNEĞİ	- Karar sürecine katılım ve etki var
TÜSİAD	- Karar sürecine katılım ve etki var

Katılımcıların hemen hepsi karara katılmayı genel olarak üst sistem tarafından alınacak kararları etkileme olarak tanımlamaktadırlar. Söz konusu etkileme sürecinin STÖ'lerin varoluş amaçları doğrultusunda üstlendikleri ve belirledikleri misyonları çerçevesinde olduğu ifade edilebilir. Eğitimde karar sürecine katılma ya da alınacak kararı STÖ'lerin beklentileri doğrultusunda etkileme çabası yönetim erki tarafından olumsuz bir durum gibi algılanabilir. Hatta bu algılama yöneticiler tarafından bir baskı gibi de düşünülebilir. Bursalıoğlu (1998) bu tür baskıların bulunmadığı toplumun ve eğitimin demokratik olamayacağını, önemli olanın eğitim yöneticilerinin böyle baskılar karşısında gösterdikleri davranış olduğunu ifade etmektedir. Diğer taraftan yöneticilerin, STÖ'lerin karara katılmalarının ya da süreci etkileme çabalarının yararları olabileceğini dikkate almaları gerektiği söylenebilir.

Veriler incelendiğinde, çalışmaya katılan tüm STÖ'ler karar süreçlerine aktif olarak katılmak istediklerini belirtmektedirler. Genel olarak; AÇEV, DİSK, Eğitim Bir-Sen ve Eğitim-Sen söz konusu süreçlere bekledikleri düzeylerde katılmadıklarını, ERG, MÜSİAD, Türk

Eğitim-Sen, Türk-İş, Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği ve TÜSİAD kısmen katılabildiklerini, Tarih Vakfı ve TİSK katıldıklarını belirtmişlerdir. Ancak hepsinin ortak görüşü, katılım düzeylerinin yetersizliği ve bu düzeyin istedikleri seviyede olmadıkları yönündedir.

Verilen yanıtların içinde DİSK, Eğitim-Sen ile TED'in yanıtlarının iddialı ve dikkat çekici olması anlamında önemlidir. DİSK: *"Türkiye'de hiçbir ciddi sürece toplumun kurumlar ya da örgütler aracılığıyla katılması yok ki. Yani parlamentoyu oluşturan yasama ve yürütmeyi oluşturan siyasal ortamda da bu yoktur. (...). EĞİTİM-SEN: "(...) Şimdi bu karar süreçlerine biz katılıyoruz diyen STÖ varsa sendikalar varsa gelsin tartışalım. Kesinlikle yoktur."* TED: (...) *"Türkiye'nin en büyük problemi Türkiye'de eğitimle ilgili Türk Eğitim Derneği dâhil hiçbir sivil toplum örgütü yoktur. (...) Gerçek anlamda devlet dışı sivil toplum olmak doğrusu araştıran tarafsız bir şekilde topluma yansıtılan toplumun gücünü parlamentoya ve daha doğrusu uygulayıcılara yansıtan demektir"* biçiminde bir vurgu ile başlamıştır.

EĞİTİM-SEN'in temsilcisinin *"burada özellikle bir Ali-Cengiz oyunu yine oynanıyor (...)." biçimindeki ifadeleri Bağcı'nın (2005: 11) birçok STÖ'nün farklı ideolojik görüşleri benimsemeye, mevcut sistemin yeniden yapılanmasında bir rol oynamaya zorlandığı biçimindeki yorum ile örtüşmektedir.*

Diğer taraftan, EĞİTİM-BİR SEN: *"(...) Önceleri bizler reddediliyorduk. Sonra tahammül edilir olduk. Şimdi kabul edilir olduk. (...) Kararlara katılım noktasında; artık biz kabul noktadayız ya da bir realiteyiz"* Diyerek karar vericiler tarafından STÖ olarak fark edildiklerini ve artık kabul edildiklerini vurgulamaktadır. Eğitim-Bir-Sen'in süreci tanımlama biçimi Türkiye'deki STÖ'lerin gelişim aşamasını bir ölçüde ifade etme açısından dikkate değer görülebilir.

Tüm yanıtlarlar incelendiğinde, çalışma grubundaki STÖ'lerin bu konuda serzeniş ve şikâyetlerinin yanı sıra AÇEV'in STÖ'ler açısından özeleştirileride bulunduğu gözlenmektedir. AÇEV, *"Biz eğitimle uğraşan STK'lar olarak ciddi bir dayanışma da gösteremedik. Yani bir birlik olup da daha güçlü bir lobi yapamadık. (...)." biçiminde ifade kullanmaktadır. Bu soruda neredeyse her bir STÖ'nün ilginç saptamaları olduğu söylenebilir.*

AÇEV'in altını çizdiği dayanışma ve birlik ruhunun yaşama geçirilmesi durumunda, bu işbirliğinin bir taraftan Türkiye'deki sivil toplum inancı ve demokrasi kültürünü geliştireceği, diğer taraftan da eğitim sistemine ilişkin yeniden yapılanma, değişimin yönetilmesi gibi süreçlerde olumlu katkıları olacağı düşünülebilir.

Karar süreçlerine katılmaya yönelik olarak DİSK, TİSK, HAK-İŞ ve Türk-İş gibi işçi ve işveren örgütlerinin özellikle meslek eğitimi üzerine ilişkin temel karar mekanizmalarına odaklandıkları gözlenmektedir. Bu bulgunun son derece doğal bir beklenti olduğu söylenebilir. Hem işveren hem de işçi örgütleri piyasa koşullarında ihtiyaca uygun nitelikli eğitilmiş işgücü bulma konusunda sorunlar yaşamakta ve bu sorunların çözümü için eğitim sisteminin aktif rol oynaması gerektiğini düşünmektedirler. Bu örgütlerin nitelikli işgücü standartlarının belirlenmesinde, belirlenen standartlara uygun olarak bireylerin yetiştirilmesi süreçlerinde alınacak kararlarda söz sahibi olmayı beklemektedirler. Yasal sınırlar içinde örneğin 3308 sayılı Meslek Eğitimi Kanunu gereği mesleki eğitim ve öğretim konusunda sağlananların yerel iş piyasası ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığının değerlendirilmesi ve Mesleki Eğitim ve Öğretim programlarının uygulanmalarına yönelik olarak Milli Eğitim Bakanlığı'na önerilerde bulunmak üzere İl Mesleki Eğitim Kurulları kurulmuştur. Bu kurulun başkanlığını İl Milli Eğitim Müdürü yapmaktadır. Bu kurullar öğretim kurumlarının, işletmelerinin planlanması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesine ilişkin kararlar alarak Valiliğe tavsiyede bulunurlar. Bu kurulların üyeleri ildeki kamu ve STÖ'lerin temsilcileridir. Ancak elde edilen bulgular çerçevesinde Türkiye pratiğinde bu sürecin aslında yasal bir zorunluluk olarak işletildiği, STÖ'lerin görüşlerine göre nitelik olarak çok da işlevsel olarak değerlendirilemediği belirlenmektedir. İller düzeyinde bulunan bu tür komisyonların daha işlevsel biçimde

çalışmasının özellikle eğitim ile nitelikli işgücü arasında önemli iletişim köprüsü kurulabileceği ve alınacak kararlarla daha nitelikli insan kaynağı yetiştirilebileceği söylenebilir.

Diğer taraftan Türkiye'yi, Akşit'in (2002) altıncı yaklaşım olarak tanımladığı Habermas'ın tarihsel oluşum görüşüne göre, ilgili tarafların rasyonel bir diyalog süreciyle uzlaşmaya varabildikleri, esnek ve açık ilişkilerin yaşandığı bir ülke olarak algılamak ve bu çalışmada yer alan STÖ'lerin beklentisi düzeyinde karar sürecine katılım şimdilik mümkün görülmemektedir. Türk siyasal kültürünün oluşumunda Orta Asya, İslamiyet ve imparatorluk süreçlerinin etkili olduğu söylenebilir. Bu anlamda Türkiye'nin sivil toplum bağlamında zamana ihtiyacı olduğundan söz edilebilir.

STÖ'lerin eğitim sistemine ilişkin karar süreçlerini etkilemede kullandıkları argümanlara/yollara ilişkin bulgular:

STÖ'lere eğitim sistemine ilişkin karar süreçlerini etkilemede kullandıkları argümanlar/yollar sorulmuş ve bu örgütler arasında karara katılım için kullanılan argüman ve yollar açısından farklılıklar belirlenmiştir. STÖ'lerin saptamaları ve yaşadıkları örnek olaylar STÖ'lerin alfabetik sırasıyla aşağıda verilmiştir.

AÇEV: “ (...) yanımıza Türkiye’de eğitim alanında önde gelen STÖ aldık. (...) Medya kampanyası yürüttük. (...) Farklı sektörlerde ittifaklar oluşturmaya çalıştık. TUSİAD’la, moda, sanat, spor dünyasıyla, toplumun olabildiğince farklı kesimlerinden destek oluşturmaya çalıştık. (...) birebir Ankara’ya gidip milletvekilleri nezdinde, Milli Eğitim Komisyonu’nda, bir kanun tasarısı hazırlama ve bunun lobisini yapma (...). Akademik dünyadan müttefik oluşturduk. (...)”

DİSK: “(...) Görüşlerimizin istenmediği durumlarda çok çarpık bir şey olursa basın açıklaması, basın toplantısı düzenliyoruz. (...) Uzman görüşleri alıyoruz. Üniversite hocalarına soruyoruz. Temasta olabildiklerimize. Lobi faaliyetlerinde bulunuyoruz, gerekirse yasal olarak miting ve meydanlara çıkıp eylemler düzenliyoruz. (...)”

EĞİTİM-BİR SEN: “(...) Örneğin dün o soğuşun altında, Abdi İpekçi Parkı’nda ders ücretleriyle ilgili sesimizi duyurmaya çalıştık, eylem yaptık. (...) mesajı demokratik düzende eylemlerle yaparız. Karar sürecine baskı anlamında “Eğitime Bakış” adında akademik dergi çıkarıyoruz. (...) Görüşlerimizi sayın Milli Eğitim Bakanına, ilgililere, milletvekillerimize sunarız. Yapılan şeyi kabul ya da ret noktasında olmuyoruz. Tartışıyoruz ve doğruya ulaşmaya çalışıyoruz. (...) Konu Meclis gündemine geldiğinde kulis faaliyetlerimiz oluyor.”

EĞİTİM-SEN: “(...) Kurul, idari kurulları yapıyoruz, anlaşıyoruz, metin bağıtlıyoruz, ortak imza atıyoruz, uygulamada hayır ona biz karar veririz diyorlar. (...) Biz ne yapıyoruz, çıkıyoruz sokakta bağırıp çağırıyoruz ya da çeşitli basınç yöntemleriyle basınç yapmaya çalışıyoruz. (...) Toplumsal, kesimsel ihtiyaçlarımızı eylemler, bir biçimiyle bilimsel sempozyumlar, konferanslar çalıştaylar, toplantı ve seminerler yaparak yani bir aydınlatma faaliyeti yürüterek tespit ediyoruz. (...) Zaman zaman mahkemeye veriyoruz. (...). Birçok sivil toplum örgütü gibi pek çok kararı basından duyuyoruz. (...)”

ERG: “(...) Bunda ne var? Bir bilgi temelini oluşturulmasına katkıda bulunmak var. Kararın daha rasyonel bir temelde alınmasını sağlamak var. Görüşlerimizi daha çok platformda dile getirmek var. Muhakkak ki sağlıklı olanı çok daha fazla katkıda bulunulmasıdır. Fakat son bir iki senedir burada çok esaslı yol alındığını düşünüyorum.”

HAK-İŞ: “(...) Baskılarımızın daha çok mesleki eğitim boyutunda olduğunu söyleyebiliriz. Eğitimle ilişkili olarak lobi faaliyeti anlamında daha çok panel, sempozyum, alanlarında uzmanların hazırladıkları araştırma raporları vb. biçiminde yazılı materyal hazırlayarak görüş belirtmek biçiminde olduğunu söyleyebiliriz. (...) Meclis’te ilgili komisyonlara ve milletvekillerine bilgi ve beklentilerimizi bir dosya sunarak iletiyoruz. (...)”

MÜSİAD: “(...) bir hükümetten gelen taleplere cevap vermektir. (...). İkincisi, belirli sivil toplum kuruluşlarıyla istişare anlamında toplantı yapılıyor. (...) Türkiye'nin meselesi olduğunu düşündüğümüz konularla ilgili yayımlar yapıyoruz. Bu yayını da en üst düzeyde geniş bir katılımı herkese dağıtıyoruz. İkincisi, belli konu üzerinde yoğunlaşma. (...) örneğin meslek liselerinin durumu fecaat. Biz buna alternatif bir model önerdik. (...) randevu alıp, yüzyüze görüşmeye gittik. Tabii bunları yaparken milletvekillerini bilgilendirme yönünde çaba sarf ediyoruz. (...). Yayınlarımızın fikri ve entelektüel yönü ağır, (...) özel bir sayı ile, “Eğitimde Vizyon Arayışı” başlığı altında eğitim meselesini hemen bütün boyutlarıyla dile getirdik, (...) Bunu en üst düzeyde Sayın Cumhurbaşkanından Başbakan'a, Eğitim Bakanından ilgili bütün bakanlara, bürokratlara, sivil toplum kuruluşlarına, muhalefet partilerine, ayrıca bir de raporumuzla birlikte takdim ettik. (...)”

TARİH VAKFI: “(...) Tarih Vakfı, kurulduktan bugüne kadar hiç aksatmadan, tek başına, çeşitli üniversitelerle birlikte, ya da Talim ve Terbiye Kurulu ile işbirliği içinde, ulusal ve uluslararası projelerin parçası olarak, Türkiye'de tarih eğitiminin, ders malzemesinin nasıl iyileştirilebileceği üzerine malzeme üretmek, raporlar, kitaplar hazırlayarak, tartışma kurullarına katılarak çalıştı. (...) Tarih Vakfı etkileme süreçlerinin hemen hemen her biçimini, örneğin ders kitapları için TBMM'de eski senato salonunda milletvekilleri ve diğer onların asistanları, danışmanlarıyla toplantı düzenlemekten, gazetelerde kamuoyunu etkilemeye, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı ve üyelerini ziyaretten, bu alanlarda uluslararası kuruluşların Türkiye ile ilişkilerini sıkılaştırmaya kadar çaba göstermekte (...).”

TED: “(...) Karar süreçlerine katılımda kullandığımız kampanya süreçleri konudan konuya farklılık gösterir. Temel işlev kendi güç biriminizi ve lobinizi harekete geçirmek; iki, medya kanalını iyi kullanmak; üç, halka yansıttığımız şeylerin nesnel olarak geri dönüşünü, dört bunların da yöneticilere aksettirilmesini sağlamaktır. (...) Bunlara örnek verecek olursak; Türk Eğitim Derneği olarak biz öncelikle mesleki eğitimle ilgili bir çalışma yaptık. (...) “Hayat eşittir 180 dakika mı?” sorumuz Türkiye'de eğitimle ilgili kampanyalarda en fazla kamuoyunda ses getiren kampanya olmuştur. Türkiye'de halktan 3 milyona yakın imza ve internet tıklamasıyla halktan geri dönüşü en fazla olan kampanyalardan bir tanesidir. (...) TED olarak şu anda da anaokuldan ilköğretimin sonuna kadar Türkiye'nin sorunları ve çözüm önerileri konuk çalışmalar yapıyoruz. Bunların dışında TED'in sivil toplum kuruluşu olarak, kavga eden değil, ondan bundan olan değil, realitede akli ortaya koyan ve gerçeğin görülmesi için bir demokratik baskı grubu oluşturan bir yapı içinde davranması için gayret sarf ediyoruz. (...)”

TİSK: “(...) işlevlerimizden biri, ilgili yasama faaliyeti sırasında gerek kanunların hazırlanmasında, gerek bu kanunların TBMM'de görüşülmesinde görüş belirtmek suretiyle ve lobi faaliyetiyle ülkemizin ve işveren kesiminin hak ve menfaatlerini geliştirmektir. Örneğin, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 3308 sayılı kanunu değiştireceği varsayıldığında, bu değişiklik için TİSK'in görüşünü sorar. Biz de (...) durumu değerlendiririz ve görüşümüzü iletiriz. Taslak parlamentoya gelir, komisyonlarda da görüşlerimizi dile getiririz. Gerekli gördüğümüz konularda her birime ister kamu ister sivil toplum kuruluşu olsun görüşümüzü iletiriz. (...). Kamuoyunda destek bulan görüşlerin yaşama geçirilmesi daha kolay olmaktadır. Bu anlamda örneğin basın önemli bir araçtır.”

TÜRK EĞİTİM-SEN: “(...) gördüğümüz bir yanlışla ilgili olarak ya da bir fikrimizi resmi yazıyla iletiriz. Buna olumlu cevap alırsak ne ala, alamazsak ya da olumsuz cevap alırsak konuyu kamuoyuna taşırız. (...) sempozyumlar, paneller, toplantılar (...) basın açıklamaları yapıyoruz. İlgililere dilekçe, faks gönderiyoruz. (...). Basın açıklamasıyla da isteklerimizi elde edemezsek meydanlara çıkıp eylem yapıyoruz. Meydanlara çıkmak başvurduğumuz son yöntemdir. Zaman zaman iş bırakma ya da iş yavaşlatma yaparız. Milletvekilleriyle lobi yaparız. (...) Zaman zaman olayı yargı mercilerine, hukuka taşıyoruz. (...) sadece eğitimde olmayabilir, biz bu ülkeyi ilgilendiren her konuda fikrimizi çekinmeden söyleriz.”

TÜRK-İŞ: “(...) bir baskı grubu olarak hem bildiri hem de basını kullanarak kamuoyunda duyarlılık yaratmak açısından ifadelerde bulunduk. (...). Söylemle eylem arasındaki dengeleri gözeterek, komisyon ve kurullara katılma, uzman görüşleri, bildiriler, araştırma raporları, basın toplantıları ve demokratik

çerçevede eylemler yapıyoruz, düzenliyoruz. (...) geçenlerde doğrudan Başbakan'a 10 maddelik raporumuzu götürdük. (...)."

TÜRKİYE ÖZEL OKULLAR BİRLİĞİ DERNEĞİ: "(...) iletişim, hep söylüyorum. Dünyada iki tane olay var. Bir iletişim bir de güvenirlilik. Eğer güvenilir iseniz ve de iletişimi sağlıyorsanız dünyanın en güçlü insanıyız. (...) Biz hem güvenliyiz hem de iyi iletişimimiz var devletle, o bakımdan karar süreçlerine katılırız. Uzman görüşleri kullanıyoruz. Raporlar hazırlarız, toplantılar, konferanslar düzenliyoruz, basın kullanıyoruz. Parlamentoyla ilişkilerimiz konusunda çok iyi. Çok iyi. (...)"

TÜSİAD: "(...) Gerek bakanlıklar gerek konular Meclis gündemine geldiğinde, TÜSİAD doğrudan karar alıcılara yazılı ya da sözlü görüşlerini sunarak, gerekli hallerde kamuoyuna çeşitli açıklamalar yaparak görüşlerini beyan ediyor. (...) Konunun kapsamına ve büyüklüğüne göre bir araştırma raporu hazırlatabiliyoruz akademisyenlere (...). Sonra bunu muhataplarımıza Ankara'da bir ziyaret planlayıp yazılı olarak veriyor, sözlü olarak da aktarıyoruz. İlgili taraflarla yuvarlak masa toplantıları düzenliyoruz. (...) en yüksek düzeyden en alt ilgiliye kadar bazen toplantı, ziyaret, bazen sadece mektup ya da yazılı görüş göndererek diyalog kanallarını kullanıyoruz. (...). Parlamento ile ilişkilerimizde Ankara temsilciliğimiz Meclisin gündemini çok yakından takip ederek genel merkezimizi bilgilendiriyor. (...)"

STÖ'lerin eğitim sistemine ilişkin karar sürecini etkilemek üzere kullandıkları argümanlar/yollar Tablo 2'de özetlenmiştir.

Tablo 2.

STÖ'lerin Eğitim Sistemine İlişkin Karar Sürecine Etki Argümanları/Yolları

STÖ	KULLANILAN ARGÜMANLAR
AÇEV	<ul style="list-style-type: none"> - Önde gelen sivil toplum kuruluşları ile işbirliği - Medya kampanyası - İş, moda, sanat ve spor dünyasıyla, işbirliği - Üniversiteler ile akademik işbirliği - Basın toplantıları - TBMM, MEB düzeyinde lobi etkinlikleri
DİSK	<ul style="list-style-type: none"> - Basın toplantıları, açıklamaları - Üniversiteler ile akademik işbirliği - TBMM, MEB düzeyinde lobi etkinlikleri - Yasal olarak miting düzenleme, eylem yapma
EĞİTİM-BİR SEN	<ul style="list-style-type: none"> - Yasal olarak miting düzenleme, eylem yapma - "Eğitime Bakış" isimli akademik dergi - Üniversiteler ile akademik işbirliği - TBMM, MEB düzeyinde lobi etkinlikleri
EĞİTİM-SEN	<ul style="list-style-type: none"> - Yasal olarak miting düzenleme, eylem yapma - Bilimsel toplantı, sempozyum, konferans, çalıştay ve seminerler - Akademik yayınlar, raporlar - TBMM, MEB düzeyinde lobi etkinlikleri
ERG	<ul style="list-style-type: none"> - Bilimsel toplantı, sempozyum, konferans, çalıştay ve seminerler - Akademik yayınlar, raporlar
HAK-İŞ	<ul style="list-style-type: none"> - Bilimsel toplantı, sempozyum, konferans ve seminerler düzenleme - Akademik yayınlar, raporlar - TBMM düzeyinde lobi etkinlikleri
MÜSİAD	<ul style="list-style-type: none"> - "Çerçeve" isimli bir dergi - Akademik yayınlar, raporlar - Üniversiteler ile akademik işbirliği - Basın toplantıları - TBMM düzeyinde lobi etkinlikleri
TARİH VAKFI	<ul style="list-style-type: none"> - Üniversite ve MEB, Talim ve Terbiye Kurulu ile işbirliği - Akademik yayınlar, raporlar - Bilimsel toplantı, sempozyum, konferans, çalıştay ve seminerler

TED	<ul style="list-style-type: none"> - Lobi etkinlikleri - Medyayı kullanmak - Akademik yayınlar, raporlar, araştırmalar
TİSK	<ul style="list-style-type: none"> - TBMM ve MEB düzeyinde lobi etkinlikleri - Özel sektör ve kamu sektörü temsilcileri ile işbirliği - Akademik yayınlar, raporlar - Üniversiteler ile akademik işbirliği - Basın toplantıları
(Devam) STÖ	KULLANILAN ARGÜMANLAR
TÜRK EĞİTİM-SEN	<ul style="list-style-type: none"> - Resmi yazılarla görüş iletmek - Bilimsel toplantı, sempozyum, konferans, seminerler - Basın açıklamaları - İş bırakma ya da iş yavaşlatma - Hukuk sürecini işletme (gerektiğinde konuyu mahkemeye taşıma) - TBMM ve MEB düzeyinde lobi etkinlikleri
TÜRK-İŞ	<ul style="list-style-type: none"> - TBMM ve MEB düzeyinde lobi etkinlikleri - Özel sektör ve kamu sektörü temsilcileri ile işbirliği - Akademik yayınlar, raporlar - Üniversiteler ile akademik işbirliği - Basın toplantıları
TÜRKİYE ÖZEL OKULLAR BİRLİĞİ DERNEĞİ	<ul style="list-style-type: none"> - Her yönüyle iletişim - Akademik yayınlar, raporlar - Üniversiteler ile akademik işbirliği - Basın toplantıları - TBMM ve MEB düzeyinde lobi etkinlikleri
TÜSİAD	<ul style="list-style-type: none"> - Bakanlıklar ve TBMM düzeyinde lobi etkinlikleri - Basın açıklamaları - Akademik yayınlar, raporlar - Üniversiteler ile akademik işbirliği - Resmi mektuplar

STÖ'lerin, eğitim sistemine ilişkin karar sürecini etkilemek üzere kullandıkları argümanlar/yollar açısından iki gruba ayrıldığı belirlenmiştir. Bir grubun, yasal sınırlar içinde meydanlara çıkarak aktif olarak protesto mitingleri, eylemleri organize eden STÖ'lerden oluştuğu, diğer grubun ise meydanlarda eylem düzenlemek gibi radikal bir yöntemi kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Meydanlarda miting ve eylem vb. organizasyonlar düzenlemeyenlerin AÇEV, ERG, TED ve Türkiye Özel Okullar Birliği ve TÜSİAD oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

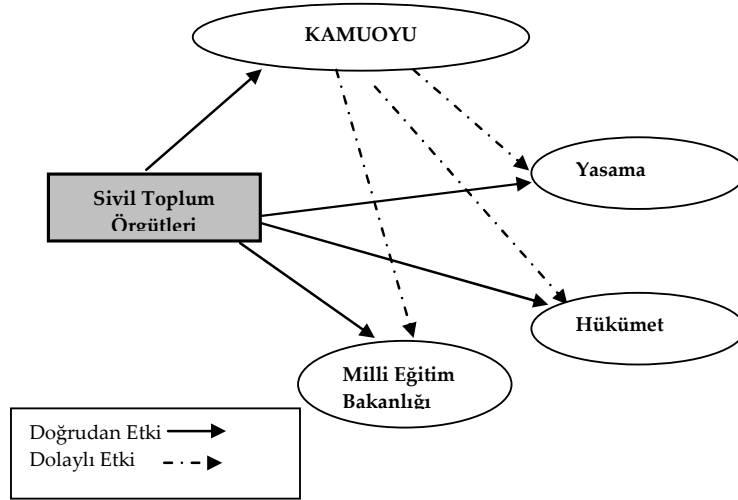
STÖ'lerin diğer sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapmak, özel ve kamu sektörü temsilcileri ile işbirliğinde bulunmak, iş, moda, sanat ve spor dünyasıyla işbirliği gerçekleştirerek kamuoyu oluşturmak, üniversiteler ile akademik işbirliği yapmak, bilimsel toplantı, sempozyum, konferans, seminerler düzenlemek, akademik yayınlar (dergi, rapor vb.) hazırlamak, uzman raporları-araştırmaları yayımlamak, ilgililere resmi yazı/mektup vb. görüş iletmek, basın toplantıları-açıklamaları gerçekleştirmek, iş bırakma-iş yavaşlatma eylemlerinde bulunmak, hukuk sürecini işletme (gerektiğinde konuyu mahkemeye taşıma), TBMM, Hükümet ve bakanlıklar düzeyinde lobi etkinlikleri yapmak gibi yollar kullanarak karar süreci üzerinde etkide buldukları belirlenmiştir.

Sonuç

Eğitim sistemine ilişkin alınacak kararların ilgililerce yeterince tartışılması, mümkün olan en yüksek görüş birliğiyle alınması ve özellikle de bilimsel verilere dayalı olarak değerlendirilmesi önemlidir. Bu tür bir süreç yaşatılmadan alınacak kararların uygulanmasında sorunlarla karşılaşılacağı ya da alınan kararları sık sık değiştirme zorunluğunda kalma riskinden söz edilebilir.

STÖ'lerin karar sürecini etkilemek üzere kullandıkları argümanlar arasında yer alan üniversitelerle akademik işbirliğiyle bilimsel yayınlar üreterek bu yayınları kullanmaları, üst sistemin alacağı kararlarda bilimsel verilerin kullanılması açısından önemlidir. Karar süreçlerinde, objektif değerlendirmelerin ardından bilimsel nitelikli verilerin kullanılması, alınacak kararların etkili bir biçimde uygulanmasını kolaylaştırabilir.

Çalışma grubuna katılanların söylemleri incelendiğinde, hepsinin karar süreçlerine katılmak için çeşitli yollar kullandıkları fark edilmektedir. Bu tanımlardan hareketle çalışma grubunun karar mekanizması üzerinde bir şekilde etkili olduğu söylenebilir. Türkiye'de STÖ'lerin eğitim sistemini etkileme biçimi şematik olarak Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1.

STÖ'lerin Karar Sürecini Etkileme Yolları

STÖ'ler basın açıklamaları, toplantılar, kültürel organizasyon, sergiler vb. ile kamuoyunu doğrudan etkilemeye çalışmaktadırlar. Diğer taraftan, çalıştay, sempozyum, rapor, bilimsel ürünler (kitap, süreli yayın) görüş metinleri, lobi faaliyetleri, yöneticiler ile birebir görüşmeler vb ile de Milli Eğitim Bakanlığı, hükümet ve yasama organı üzerinde doğrudan etkileme süreçlerini işletmektedirler. Sivil toplum örgütleri tarafından kamuoyuna yönelik doğrudan yapılan çalışmaların bakanlık, hükümet ve yasama organları üzerinde de etkileri olduğu söylenebilir. Böylece sivil toplum örgütlerinin kamuoyu üzerinde de yönetim erklerine bir baskı süreci işlettiği söylenebilir.

Tüm bu bulgular altında STÖ'lerin eğitim sistemine ilişkin karar süreçlerini etkilemede kullandıkları argümanlar/yollar açısından benzer yöntemler kullandıkları söylenebilir. Ancak çalışmaya katılan STÖ'leri kullandıkları bir argüman/yol ya da yöntem açısından iki gruba ayırmak gereklidir. Gruplardan birinin yasal sınırlar içinde meydanlara çıkarak aktif olarak protesto mitingleri, eylemleri organize eden STÖ'lerden oluştuğu söylenebilir. Bu gruptaki STÖ'lerin oldukça radikal bir yolla karar vericiler üzerinde bir baskı oluşturmayı denedikleri belirlenmiştir. Diğer gruptaki STÖ'lerin ise meydanlarda eylem düzenlemek gibi radikal bir yöntemi kullanmadıkları gözlenmiştir. Meydanlarda miting ve eylem gibi organizasyonlar düzenlemeyenlerin AÇEV, ERG, TED ve Türkiye Özel Okullar Birliği ve TÜSİAD oldukları söylenebilir.

Kaynakça

- Aksu, A. (1998). Öğretmenlerin sendikalaşma engelleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (7), 24-30.
- Akşit, B.; Tabakoğlu, B. ve Serdar, A. (2002). Ulus-devlet, küreselleşme ve cemaatçilik arasında sıkışan/gelişen sivil toplum: Türkiye’de sivil toplum kuruluşları deneyimi. İçinde, A. A. Dikmen (ed.). *Cumhuriyet döneminde siyasal düşünce ve modernleşme* (s.401-427) Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği ve İmaj Yayınları.
- Ataöv, A. (2007) Planlamada sosyal bilimcinin değişen rolü: Toplumdan biri olmak. *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi*.24(1), 139-152
- Aydın, M. (1998). *Eğitim yönetimi*. (Beşinci Baskı), Ankara: Hatiboğlu Yayınları.
- Bryman, A. (2001). *Social research methods*. New York: Oxford Univerity Pres Inc.
- Bursalıoğlu, Z. (1998) *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. (10. Baskı). Ankara: Pegem
- Celep, C. (1996) Okullarda işbirlikçi karar verme ve yöneticinin rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 2(19), 57-62.
- Ekelund, R. B. ve R. D. Tollison. (1986). *The theory of public choice. Economics*. Boston: Little Brown C.
- Guest, D. ve P. Dewe (1988). Why do workers belong to a trade union? A social psychological study in the electronics industry. *British Journal of Industrial Relations*, 26(2). 178-194.
- Haberfeld, Y. (1995). Why do workers join unions? The case of Israel. *Industrial and Labor Relations Review*, 48(4), 656-670.
- Horst, A. (1993). Political education of pupils in the new federal states. *European Education*, 25(2), 171-216.
- Karakaya, H. (2001). *Öğretmenlerin örgütlenme nedenleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji sözlüğü*, (Çev: Osman Akınhay ve Derya Kömürcü), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Mclaughlin, T. H. (2000). Citizenship and education in England. The Crick Report and beyond. *Journal of Philosophy of Education*. 34(4), 541-570.
- Meynaud, J. (1975). *Politikada baskı grupları*. (Çev: Samih Tiryakioğlu). İstanbul: Varlık Yayınevi.
- OECD (2003). *Üst düzey eğitim sorumluları toplantısı: Yeni eğitim politika sorunları toplantı raporu* 6-8 Şubat 2003 Dublin, İrlanda.
- OECD (2004). *Education at a glance: OECD indicators - 2004 Edition*.
- Öcal, L. (1998). *Türkiye’de memur sendikacılığı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Öncül, R. (2000) *Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü*. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*.(Secaond Edition). California: Sage Publications.
- Sakal, M. (1998). Siyasal karar alma süreçlerinde yer alan aktörler ve rolleri, *D.E. İ.İ.B.F. Dergisi*, 13(1), 211-230.
- Şahin, A.; Temizel H.; Temizel M. (2004). Türkiye’de demokrasiden e-demokrasiye geçiş süreci ve karşılaşılan sorunlar. 3.*Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi*. Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi. İİBF 25-26 Kasım 2004.
- Şahin, Ali; Temizel H., Temizel M. (2004). Türkiye’de demokrasiden e-demokrasiye geçiş süreci ve karşılaşılan sorunlar 3. *Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi*, (25 -26 Kasım 2004) Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. <http://iibf.ogu.edu.tr/kongre/bildiriler/06-02.pdf> (Ziyaret Tarihi:20.07.2008)
- Taş, A. (1995). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin eğitim sendikalarından beklentileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Top, S. (1999). *Milli Eğitim Bakanlığı merkez örgütünde alınan kararlara eğitim sendikalarının katılımı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (Geliştirilmiş 5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.